

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput I. De natura & requisitis essentialibus matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

SECTIO II.

DE

NATURA, REQUISITIS, DISPOSITIONIBUS VARIIS ET ACTU MATRIMONII

CAPUT I.*De Natura & requisitis essentialis Matrimonii.*

Matrimonii nomine quatuor potissimum significari solent. *Primum* est ratio contractus quo contrahentes sibi invicem jus in proprium corpus ad prolem generandam actualiter tradunt & hoc vocatur matrimonium legitimum. *Secundum* est ratio Sacramenti a Christo Domino appositae contractui matrimoniali inter baptismum inito, unde virtutem conferendi gratiam habituales digne, ac vere contrahentibus acceptam & hoc appellatur matrimonium ratum inter Christianos. *Tertium* est obligatio indissolubilis & griter cohabitandi, fidem conjugalem servandi, debitum reddendi, prolem educandi, & invicem in ferendis connubii oneris sese adjuvandi & hoc dicitur vinculum perenne matrimonii. *Quartum* est ipsum exercitium commercii carnalis seu copulae in ordine ad prolem procreandam & hoc denique nuncupatur matrimonium consummatum.

Matrimonium sub prima significatione consideratum definitur a Doctore Angelico, & aliis, quod sit *viri, ac mulieris conjunctio maritalis, inter legitimas personas, ad individuum vitæ consuetudinem retinendam instituta*. Dicitur primo *conjunctio*, quo nomine significatur vinculum in conjugibus ex contractu inito remanens, & perpetuo durans: alia siquidem, uti actualis consensus, ejus signum exterius, ratio Sacramenti, & ipsa nuptiarum consummatio transeunt. Dicitur *secundo maritalis*: quoniam alia pactio- num genera, quibus viri & mulieres obligantur, ut mutuam sibi operam præstent, vel pretii, vel alterius rei causa, a matrimonii ratione prorsus aliena judicantur. Dicitur *tertio. Viri & mulieris*, ad excludendam scilicet polygamiam veteribus judæis permissam, legis autem Evangelicæ tempore omnino prohibitam. Dicitur *quarto inter legitimas personas*: quoniam, qui a nuptiarum conjunctione legibus seu naturalibus, seu positivis exclusi sunt, ad justa matrimonii fœdera ineunda apti esse non possunt. Dicitur *quinto ad individuum vitæ societatem retinendam instituta*. Quibus verbis denotatur matrimonii indissolubilitas omni jure cum naturali, tum positivo stabilita.

Matrimonium sub secunda significatione acceptum defini potest, quod sit *signum sensibile conjunctionis Christi cum Ecclesia, a Christo institutum, promissionem habens gratiæ, personas legitime conjunctas, ad individuum vitæ societatem unientis*. Cum enim Christus Dominus vellet

veller arctissimæ illius necessitudinis, qui ei
 Ecclesia intercedit, suæque erga nos imensa cha-
 ritatis certum aliquod signum dare, tanti my-
 stic Divinitatem hac potissimum maris, & femi-
 næ sancta conjunctione declaravit; quod quidem
 aptissime factum esse, ex eo intelligi potest, quod
 ex omnibus humanis necessitatibus nulla inter
 homines magis, quam matrimonii vinculum
 constringat, maximaque inter se vir, & uxor
 charitate, & benevolentia devincti sint: ar-
 deo fit, ut frequenter sacræ Litteræ nuptia-
 rum similitudine divinam hanc Christi, & Ec-
 clesiæ copulationem fidelibus ante oculos po-
 ponant.

Matrimonium sub utraque hac priori spe-
 cificatione definitum essentialiter involvit ea, quæ
 sub aliis duabus significationibus importantur:
 agitur enim hoc loco de matrimonio inter Chri-
 stianos legitime contracto. Porro ad tale ma-
 trimonium & licite, & valide contrahendum præ-
 necessario requiruntur; & imprimis quidem
 omnia ad contractum matrimonialem licite per-
 eundum prærequiruntur, quæ paulo ante ad
 citam sponsaliorum celebrationem requiri dictum
 fuit (a). Præterea, cum matrimonium inter
 Christianos a Christo ad prærogativam Sacramen-
 ti fuerit sublimatum, reverentia sacrosanctis Ec-
 clesiæ Sacramentis debita exigit, ut fideles
 tam conjugalem in statu gratiæ suscipiant.

(a) De matrimoniis sine consensu Parentum con-
 tractis Consuli debet vel maxime eximium opus
 Benedicti XIV. R. P. de Synod. dioces. lib. 7. c. 3.

pariter, quæ ad valorem sponsaliorum necessaria sunt, ad matrimonium valide contrahendum, veluti quædam præambula, indispensabiliter requiruntur; insuper sacra Synodus Tridentina ad evitandas malorum hominum fraudes quasdam solemnitates, de quibus infra sermo erit, præscripsit, sine quibus matrimonia declaravit esse invalida.

Ut requisita essentialia ad valorem matrimonii rite dignoscantur, matrimonium ex una parte ut Sacramentum, & ex altera ut contractus considerari debet; ad matrimonium, ut est Sacramentum, essentialiter tria requiruntur, scilicet materia, forma, & minister: patet hoc ab inductione cujusvis Sacramenti. Materia matrimonii sub hac consideratione duplex distinguitur, remota una, & altera proxima, priorem constituunt ipsa sponсорum corpora in contractu celebrando tradenda: posterior est reciproca corporum traditio in celebratione expressa. Forma est ipsa corporis traditi reciproca acceptatio per assensum expressa; sic enim Divus Thomas *quæst.* 42. *Supplem. art. 1. ad 1.* docet: *Verba, quibus consensus exprimitur matrimonialis, sunt forma hujus Sacramenti.*

Ex doctrina hac Angelica sequitur, ministerium hujus Sacramenti competere ipsis contrahentibus; minister enim, ut in aliis Sacramentis constat, dicitur ille, qui formam pronunciat, contrahentes vero pronunciant formam. Unde addit ibidem S. Doctor: *Non autem benedictio Sacerdotis, quæ est quoddam sacramentale. Con-*
sen-

sentit etiam huic sententiæ Concilium Florentinum, quod in Decreto Unionis ita loquitur: *Causa efficiens matrimonii est mutus consensus per verba de præsentibus expressus.* Profecto, si contrahentes ipsi essent ministri, sequeretur, ut non conveniens numquam solvendum; matrimonia enim clandestina inter baptizatos non forent sacramenta, cum illis desit præsentia, & benedictio Sacerdotis: jam autem ante legem Tridentinam ab Ecclesia fuisse acceptata hujusmodi matrimonia, ut Sacramenta, certum est. Præterea lex ista pluribus in locis non fuit recepta: proinde ibidem matrimonium careret gratia sacramenti.

Matrimonia per procuratores inter abdicatos inrita valere in ratione contractus etiam post Tridentinam, ferme unanimis tenet veterum virorum assertio: nihilominus conditio, quas Jus Canonicum cap. finali de Procuratoribus præscribit, exacte sunt observandæ. Unde vero hujuscemodi matrimonia etiam valent in ratione Sacramenti, summopere a Theologis controversatur; sententiam, quæ valorem non habet, Durandus, Canus, Cajetanus, & alii præferunt: opinionem vero, quæ valorem adfirmat, tenent Innocentius, Hostiensis, & Paludanus cum pluribus aliis.

Assertio affirmans videtur esse probabilior. Ecclesia enim id genus matrimonia approbavit eademque approbando numquam declaravit, ea dumtaxat rata habere ut contractus civilis hoc autem declarare dudum debuisset, ne populus silentio Ecclesiæ decepti gratia sacramenti

in hoc statu apprime necessaria privarentur. Adde, quod nihil desideretur eorum, quæ ad verum Sacramentum necessaria sunt: habetur siquidem materia, & forma, ac insuper Parochi, & testium præsentia (a).

Requisita essentialia matrimonii, prout hoc in ratione contractus attenditur, concernunt consensum eorum, qui nubunt, circa quem nonnulla hic declaranda sunt (b).

Viri

(a) Si quæ forsitan condiciones matrimonio apponantur, standum erit Decreto Gregorii IX. in quo hæc leguntur cap. *Finali*. de conditionibus appolitis: *Si condiciones contra substantiam matrimonii inserantur; puta si alter dicat alteri: contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam honore, aut facultatibus digniorem, aut si pro quæstu ad adulterandum te tradas &c. matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis caret effectu: licet aliæ condiciones appositæ matrimonio, si turpes vel impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.* Idem docet Divus Thomas quæst. 47. *Supplem.* art. 5.

(b) Consensus in matrimonium dupliciter considerari potest; vel enim contrahens dat consensum obligandi se oneribus matrimonii, vel dat consensum se oneribus hisce obligandi, & ea implendi: primum requiritur, loquendo de consensu saltem implicito, ad valorem matrimonii, cum voluntas se obligandi sit de essentia contractus onerosi, qualis est contractus matrimonialis: alterum si ex utraque parte adsit, & licitum, & validum erit matrimonium quoad consensum contrahentium.

Viri & mulieris mutuus consensus per verba de presenti requiritur, ut matrimonium verum sit & indissolubile; etenim, si verba tantum essent de futuro, non fieret per ea matrimonium sed fierent solum sponsalia. Hic consensus mutuus esse debet, siquidem matrimonium inter duas personas contrahitur, quarum utraque corpus suum alteri invicem tradit, quod sine verborum consensu fieri nequit: debet quoque consensus hic exprimi verbis, vel signis, quae verborum vicem gerant. Wicelius docuit, interrem consensum sufficere; quia, ut ipse ajebat Deus, qui cor intuetur, potest interiorem huiusmodi consensum approbare. At Ecclesia hunc errorem damnavit; sequeretur enim contrahi potest matrimonium inter personas longe distitas, quae mutuum alterius consensum invicem ignorarent incerta proinde & confusa essent matrimonia unde gravia Ecclesiae & reipublicae incommoda promanarent. Deus profecto cor intuetur, sed in exteriori hominum consensum potest approbare; sed illum in contrahendo matrimonio non approbat; nullum enim inter homines esse verum matrimonium, quod non humano more contrahatur, id est manifesto expressoque consensu, quae exterioribus sane signis declaretur oportet.

Rebeccae parentes cum ipsam Isaaco promississent uxorem, dixerunt: *Vocemus puellam, & quaeramus ejus voluntatem* (Genes. 24.). In Numerorum libro de filiabus Salphaad dicitur: *Nubant, quibus volunt, tantum ut suae Tribus hominibus* (cap. ult.). Apostolus Paulus de

vidua loquens ait: *Cui vult nubat* (1. Cor. 7.). Ex hisce textibus evincitur, mulierum consensum ad earum matrimonium omnino requiri; multo igitur magis ad hominum matrimonium pariter eorum consensus est necessarius; siquidem virilis sexus major quam muliebris nobilitas est & libertas. Gratianus hæc Nicolai Papæ verba refert ad Bulgarorum consulta: *Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus si in nuptiis solus forte defuerit, cætera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur*: ex quibus deinde sic concludit: *Cum ergo inter istos consensus intercesserit, qui solus matrimonium facit, patet hos conjuges fuisse* (27. qu. 2.). Responsi sui rationem alibi reddit idem Pontifex inquiring: *Quod enim quis non eligit, nec optat, profecto non diligit; quod autem non diligit, facile contemnit* (cap. Præsens 20. qu. 3.). Porro oportet ut in matrimonio se mutuo conjuges diligant colantque, cum matrimonium sit indissolubile; hoc vero evenire vix potest, si vir uxorque inviti uniantur, ideoque tunc matrimonium grave sit onus & intolerandum, & necessaria liberorum educatio negligitur. Quomodo vero conjunctionis Christi cum Ecclesia, quæ omnino voluntaria est, figura esset matrimonium, si mutuus non adesset conjugum consensus?

Eugenius Papa declarat, efficientem matrimonii causam esse regulariter mutuum consensum, qui per verba de præsentis exprimitur: additur autem in hoc Decreto vox *regulariter*, ut

Godean Theol. Mor. Pars II, L 1 com-

comprehendatur etiam consensus absque verbis præstitus, sed exteriori aliquo signo, imo ipsi interdum silentio; exempli gratia, si interrogata a Sacerdote puella, an Cajum in maritum velit accipere, ipsa pudore impedita fileat.

Verum si alter contrahentium tempore eodem, quo consensum suum verbis declarat, interius non consentiret, atque ita adstantes falleret, profecto nullum coram Deo esset matrimonium; quamvis Ecclesia, quæ de internis non judicat, hujusmodi matrimonium in foro exteriori posset confirmare (*Magister dist. 28. ult. Hugo lib. 2. de Sacram. part. 11. Etiam lib. 4. in dist. 21.*).

Non est tamen necesse, ut hic consensus expresse & formaliter carnalem conjunctionem intendat, siquidem, ut probavimus, absque hujusmodi conjunctione potest matrimonium consistere; sed sufficit, imo requiritur, ut consensus conjugalem vitæ societatem intendat, quæ mutuam unius in alterius corpus potestatem comprehendit.

Neque necesse est, ut conjuges ambo eodem tempore suum consensum declarent; sed sufficit si uterque actualiter consentiat, quamvis non eodem tempore, dummodo ab altero præstitus consensus saltem virtualiter adhuc duret, cum alter contrahens suum pariter consensum præbet quemadmodum in Regum matrimoniis usuve quæ per procuratores passim fiunt.

Juxta Tridentinum Concilium parentum consensus non requiritur; ut filiorum matrimonium sit validum (*Sess. 24. cap. 20.*). Idem docet sanctus Ambrosius inquit: *Consulitur puella non de sponsalibus. Illa enim judicium expediat parentum. Non est enim virginalis pudoris eligere maritum; sed jam desponsata viro de professionis consulitur die (de Virgin.).* Eadem est sancti Thomæ doctrina, qui ait: *Secundum ea, quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo, quia omnes homines natura sunt pares; puta in his, quæ pertinent ad corporis sustentationem, & proli generationem. Unde non tenentur nec servi dominis, nec filii parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel virginitate servanda (2. 2. qu. 104. art. 5.).* In Gallia vero matrimonium ante vigesimumquintum ætatis annum initum a Magistratibus superioribus nullum declaratur; etenim juxta leges & consuetudines Regni vetitum est, absque parentum consensu ante vigesimumquintum ætatis annum matrimonium contrahere: quod quidem valde est rationi consonum. Nam filii, qui ante hujusmodi ætatem parum judicio pollent, a suis illecti cupiditatibus facile possunt ea contrahere matrimonia, quæ & familiæ nobilitate sint indigna, & proprio ipsorum commodo noxia. Honor & reverentia, quam parentibus suis filii debent, ab ipsis exigit ut parentes suos in re tam gravi consulant: parentum quoque interest ad familiæ pacem servandam, ut ipsi nurus & generos eligant. Veteris Testamenti Patriarchas eorum

patribus annuentibus uxores duxisse scimus; voluitque Deus, ut proprium parentum esset officium uxores filiis tradere. Dixit Isaac ad Jacob filium suum: *Noli accipere conjugem de gente Chanaan: sed vade ad domum Bathuel, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui (Genes. 28.).* At Esau duxit uxores Judith filiam Beeri Hethæi, & Basemath filiam Elon ejusdem loci; quæ ambæ offenderant nomen Isaac, & Rebecca (Ibid. 26.). Dixitque Rebecca ad Isaac: *Tædet me vitæ meæ propter filias Heth (Ibid. 27.).* Ecclesiasticus patrem sic alloquitur: *Trade filiam, & gratum opus feceris; homini sensato da illam (cap. 7.).* De patrum autem in filias potestate Apostolus Paulus sic loquitur: *Si quis autem turpe se videri existimat super virgine sua, quod sit superadulta, & ita oportet fieri, quod vult facere non peccat, si nubat (1. Cor. 7.).* Sanctus Basilius nuptias invitis parentibus factas appellat fornicationes (ad Amphil.). Sanctus Ambrosius ait: *Consultitur puella, non de sponsalibus: illa enim iudicium expectat parentum. Non enim virginalis pudoris eligere maritum (de Virgine.).*

Toletanum III. Concilium vetat, ne uxor puella invitis parentibus nubat (cap. 10.). Tridentinum vero Concilium ait: *Matrimonia filii familias sine consensu parentum contracta sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis semper incestata est, atque prohibuit (Sess. 24. c. 1.).*

Itaque filii familias cavere debent, ne in-
vis parentibus matrimonia contrahant, non so-
lum quia irrita hæc esse declarabuntur, ipsique
propterea exhæredari merentur; verum etiam
quia sic contrahentes parentibus injuriam irro-
gant, grave aliis scandalum præbent, & familiæ
suz pacem turbant.

Animadvertendum tamen est, matrimonia
sine parentum consensu contracta Concilium ir-
rita non declarasse, quemadmodum nulla fore
jussit matrimonia clandestina; contingere enim
potest, ut plus prudentia valeat filius quam pa-
ter, adeoque ad sibi uxorem eligendam ipse sit
aptior: fieri quoque potest, ut parentes sint
hæretici, filiosque suos velint cum hæreticis ini-
re matrimonia; vel ut nimis sint avari, nec
puellis congruam dotem assignent, nec liberis
pro generis convenientia tribuant; vel tandem
ut filiorum aliquem præ reliquis diligant, quos
ideo a contrahendo matrimonio impediunt. In
omnibus hisce casibus non prohibet Ecclesia, ne
filii matrimonium contrahant, etiamsi parentes
consentire recusent, postquam eorum consensum
filii reverenter petierunt. Porro Galliæ leges &
consuetudines legi seu permissioni Ecclesiæ non
sunt contrariæ; sed illam solummodo limitant
prohibendo videlicet, ne filii ante vigintiquin-
que ætatis annos sine positivo & expresse paren-
tum consensu matrimonia contrahant, ita ut
hujusmodi matrimonia sint invalida. Verum
ubi ad ætatem istam adolescentes pervenerint,
ipsis permittit etiam sine parentum consensu ma-

rimonia, dummodo eosdem de propria debitatione certiores faciant, ut debitus parentibus seruetur honor, & ne ipsi hereditate priventur.

Debent igitur parentes filiorum suorum matrimonii mature consulere, ne filii vitiis se tradant, vel puellæ illegitimis amoribus indulgeant. Non tenentur sane ipsi suis se bonis spoliare, & filii matrimonium contrahant; debent tamen honestas expensas imminuere, & parce vivere, illis consulant, in quibus se sperant etiam profutura victuros.

CAPUT II.

De variis dispositionibus ad matrimonium bene inchoandum, tum bene continuandum conducentibus.

Exposita matrimonii natura, iisque omnibus quæ ad illud & licite & valide contrahendum requiruntur, breviter declaratis, superius ut, cum aliunde de matrimoniis Christianorum nobis præcipuus sermo sit, regulæ quædam salutares afferantur, quarum adminiculo conjugalis pie & meritorie inchoetur, ac breviter etiam a quolibet fidei continuetur; in finem isto capite dispositiones quædam salutares ad optime auspicianda connubia proponuntur: dispositiones allatas sequentur monita nulla utilissima, quibus, quomodo in matrimonio vivendum sit, clare docetur.